

OPROEP TOT GESPREK

AAN GEESTELIJK VERZORGERS EN PASTORES

April 2021

Inleiding

We onderkennen dat er een besmettelijk virus rondgaat dat ernstige schade kan toebrengen aan de gezondheid en zelfs het sterven van mensen tot gevolg kan hebben. Wij zien wat dit virus oproept aan vragen en antwoorden, aan angst en polarisatie. We zien een kabinet dat handelen moet, een OMT dat adviseert en media die nieuws verspreiden en de opinie beïnvloeden. We zien een aantal partijen en een enkele persoon die aandacht vragen voor een ander geluid. Aandacht vragen voor het gesprek dat niet of nauwelijks gevoerd wordt. Het gesprek over (mentale) gezondheid en over de interpretaties van cijfers. Maar bovenal het gesprek over spiritualiteit, over angst en respect voor de dood en over de zin en de kwaliteit van het leven. Het gesprek, dat wij vanuit onze professie zouden kunnen voeren. Het gesprek, dat wij vanuit onze professie of roeping zouden moeten voeren.

Want wij zijn als geestelijk verzorgers de mensen die processen van angst en ziekten mee helpen begeleiden en bij het sterven geregeld zelf aanwezig zijn. Als voorgangers geven wij de uitvaart of crematie mee vorm. Daarna staan wij de nabestaanden langere tijd bij. Lijden en sterven behoren tot een dagelijks gegeven in onze werkpraktijk. Het geestelijk begeleiden van mensen in nood is ons primaire werkdoel.

Gemist geluid

Wij hebben het geluid van het opkomen voor de geestelijke belangen van mensen tot nu toe niet gemist. In de landelijke discussie ontbreekt tot op heden de stem vanuit de geestelijke verzorging. Waren we bij aanvang in Nederland allemaal overvallen door de hevigheid van het virus en de breedte van de maatregelen, inmiddels is veel meer bekend over wat de gevolgen zijn. Het is hoog tijd voor ons eigen geluid.

Praatstuk

Wij houden een pleidooi voor het voeren en voeren van het gesprek in de samenleving vanuit onze expertise en ervaring. Een gesprek dat begint in eigen kring en van daaruit wellicht verder komt. Een gesprek, waarvoor wij u dit praatstuk aanreiken. Hieronder schetsen wij u enkele denklijnen.

1. Ziek worden en sterven hoort bij het leven

Vanuit onze werkpraktijk hebben wij doorlopend te maken met mensen met ziektes.

Wij ondersteunen en begeleiden mensen in behandeltrajecten, levend tussen hoop en vrees of in vreugde en verdriet. De relaties, emoties, gevoelens en levensduiding zijn in dit alles van groter belang dan het fysiek gezond, chronisch ziek of overleden zijn.

Waar de arts ophoudt gaan wij met mensen verder. Waar de medici voornamelijk hun werk doen met oog op het lichamelijk welzijn, blijven wij vragen stellen die gericht zijn op de hele mens en gerelateerd zijn aan het geestelijke en emotionele welzijn.

We zoeken samen met mensen naar wat betekenis kan geven aan wat ze meemaken, in religieuze, levensbeschouwelijke zin of anderszins. Het aanvaarden van een ziekte, het mislukken van een

behandeling of het leren leven met de consequenties van een pandemie horen bij het leven. Goed sterven is daarbij zeker zo belangrijk als het uitstellen van een dood.

- Hoe wegen we mee wat van waarde is rondom angst, ziek zijn en sterven? Hoe aanvaarden we de vergankelijkheid als onderdeel van het leven?

2. Welzijn is breder dan afwezigheid van ziekte

Natuurlijk is het herstellen van ziekte alle moeite waard. Maar welbevinden en gelukkig leven zonder angst of eenzaamheid, gaat verder dan dit herstel alleen. Welk voordeel heeft de tachtigjarige vrouw gehad om in afzondering en verlatenheid te sterven aan ouderdom, na maanden afgezonderd te hebben geleefd vanwege het voorkomen van een coronabesmetting? Welke winst is er behaald voor de nabestaanden die hun vrouw, moeder, oma, vriendin of zus niet meer nabij hebben kunnen zijn?

Welzijn en welbevinden zijn waarderingen die ieder individueel mens geeft aan zijn of haar leven. Als samenleving maken wij ons sterk voor een basis van geestelijk welzijn voor ieder mens. In de aanpak rondom Covid-19 worden als zwaarste criteria het aantal besmettingen, ziekenhuisopnames en overlijdensgevallen gewogen.

Maar (geestelijk) welzijn en welbevinden zijn breder dan de afwezigheid van ziekte alleen. Waarom wordt de emotionele schade in deze cijfers niet meegenomen? Schade vanwege bedrijfssluiting, het verplicht thuis werken en studeren en het sociale leven dat lamgelegd is.

- Hoe creëren we ruimte bij de maatregelen voor het meewegen van wat geestelijk welbevinden betekent in de samenleving?

3. Saamhorigheid in de samenleving komt van onderop

Bij een crisis treedt de overheid sturend op. Ook nu gebeurt dit. Inmiddels is echter duidelijk dat deze crisis ongewoon lang aanhoudt en de maatregelen langer gehandhaafd blijven. Een te lang sturende overheid roept weerstanden en vragen op. Wat doet dit met ons gevoel van vrijheid? In hoeverre mogen wij nog zelf beslissen over ons eigen leven en lichaam?

Het belang van het bevorderen van draagvlak wordt dus groter. Voor een breed draagvlak is een gezonde dialoog onmisbaar. In die dialoog dient ruimte te zijn voor het beantwoorden van de vele vragen, voor creatieve ideeën en andere zienswijzen. Hoe kan het anders? In hoeverre is er differentiatie mogelijk in de mate van afzondering voor bevolkingsgroepen? Hoe horen en wegen we aanvullende meningen en oplossingen?

Wanneer er geen ruimte is voor dialoog, ontstaan er ontsparingen. Het beleid van het rijk dat weinig oog lijkt te hebben voor de vitaliteit van sommige bedrijfssectoren en de situatie van bepaalde leeftijdsgroepen, leidt tot wantrouwen bij de burger.

Als geestelijk verzorgers, predikanten en pastores, hebben wij vaak een brugfunctie tussen sectoren en groepen, omdat wij met iederéén te maken hebben in ons werkgebied. Vanuit onze professie binnen kerkelijk verband hebben we veel van doen met het opbouwen van gemeenschappen en weten daarom wat daarvoor nodig is.

- Hoe bieden wij ruimte aan andere visies, zienswijzen en beschouwingen in een samenleving die slechts op één koers lijkt te varen?

4. We zien ook kansen

Met de huidige koers van afzondering, het dragen van mondkapjes, het vaccineren en de 1,5 meter afstand proberen wij de pandemie in te perken. We hebben ons echter met name gericht op het bestrijden van het virus. Wat onvoldoende aandacht kreeg, is de (preventieve) kant van gezondheid. Hoe blijven mensen gezond, op welke wijze herstellen zij sneller en wat helpt hen hun weerbaarheid op natuurlijke wijze te bevorderen?

Vanuit ons vak zijn we gewend hernieuwd contact te maken met de krachtbronnen van mensen, om van daaruit herstel en genezing te vinden. We kijken breder en naar de totale mens en voor gezondheid hebben we oog voor de minder gangbare paden naast de reguliere vormen van zorg. Corona heeft een hoop teweeggebracht. Het heeft mensen op afstand van elkaar gezet en angst, eenzaamheid en ontwrichting bevordert. Maar wij als geestelijk verzorgers en pastores weten ook: waar chaos heerst, ontstaat ooit iets nieuws. Voor het doorbreken van systemen is vaak eerst een crisis nodig.

- Op welke wijze geven wij aandacht aan een positieve benadering van de mens en onze systemen in deze coronatijd?

Tot slot

Wij hopen dat dit praatstuk kan bijdragen aan het voeren van het gesprek over de impact van corona in onze samenleving. Een gesprek dat begint in eigen kring en van daaruit wellicht verder komt. Wij hopen hiermee een bijdrage te leveren aan dit tot nu toe zo gemiste geluid. Het gesprek over (mentale) gezondheid, over spiritualiteit, over levensvragen en over de kwaliteit van leven en goed sterven. Over het bevorderen van welzijn voor iedereen op een wijze die de diversiteit aan denkwijzen serieus neemt.

Deze oproep is opgesteld door de intervisiegroep Helder, een groep geestelijk verzorgers en voorgangers binnen en buiten kerkelijk verband.

Contactpersonen:

*Walter Meijles, waltermeijles@gmail.com
Anja van der Hart, anjavanderhart@upcmail.nl*